

Tale til Paul Ricœur

2. maj 2003

Kære Paul,

Lad os tale om de mange bånd, der knytter dig til Danmark

Siden du kom til Danmark første gang i 1970 har du været en sensation i den danske offentlighed, men den første gang du kom var sensationen ikke på grund af din filosofi, men på grund af den skraldespand der var blevet tømt i hovedet på dig af en student, selvom du var den første dekan efter 68, der var valgt af studenter og kolleger ved Universitetet i Nanterre i Paris.

Tre år senere forsvarede jeg min disputats om Engagementets teori ved Københavns Universitet, men det var dig der som opponert ex auditorio kom på forsiden af Politiken, hvor forfatteren Henrik Stangerup, der senere blev verdenskendt, refererede dit indlæg og sit indtryk af hele seancen.

I 1979 skabte du også drama, men vi var kun nogle få der fandt ud af, hvad der virkelig foregik. Det var ved Københavns Universitets 500 års jubilæum, hvor du skulle hædres som æresdoktor. Dramaet bestod i, at du ti minutter før hele ceremonien skulle begynde var forsvundet. Alle andre havde indtaget deres pladser. Jeg havde tidligere set dig vandre i den procession der gik ind i domkirken overfor universitetet. Men i universitetets festsal var din stol nu tom. Og vi ventede på dronning Margrethes og prins Henriks ankomst. Jeg havde gennemført hele bygningen for at finde dig, men forgæves. Så til sidst gik jeg tværs igennem den fyldte festsal med alle de andre der skulle være æresdoktorer, Roman Jacobsen, Villy Sørensen osv., og alle øvrige fornemme gæster. Og helt nede på en af de bageste rækker fandt jeg dig siddende og gjorde kraftige tegn til at du straks skulle sætte dig frem til den stol, der var reserveret til dig. Og få sekunder før dronningen trådte ind i salen satte du dig på din rigtige plads. Senere spurgte jeg dig hvorfor du ikke havde sat dig på den plads der var udset til dig. Og du svarede: "Det var fordi jeg i processionen var kommet til at gå imellem rektoren for universitetet i Jerusalem, som var israeler, og rektoren for universitetet i Damaskus, der var muslim, og jeg vovede ikke at lade dem være alene ved siden af hinanden.

Otte år senere var jeg et år professor ved Universitet i Gøteborg og sammen med min ven Bengt Kristensson Ugglå, der er her i dag, havde jeg bedt dig komme til Sverige for at vække svenskerne af den filosofiske dvale som de var slumret ind i, og vi organiserede forelæsninger af dig i Gøteborg, Stockholm og Lund . Dette korstog var meget vellykket, så vellykket at der her i denne sal er professorer fra flere svenske universiteter, og ikke blot Bengt.

Utallige andre gange har du været i København og holdt forelæsninger, og du har i øvrigt også været forelæser ved flere andre danske universiteter. I dag modtager vi dig imidlertid i en kæmpe flok, der er lykkelige over endnu engang at kunne lytte til

dig, næsten som de københavnske studenter i 1833 med fest og fakkeltog modtog Friedrich Schleiermacher, den store pædagog for kultur og dannelse, der blev anset for sin tids mest lysende ånd.

Også vi hilser dig som vor tids store lysende ånd. Og også som stor pædagog. Jeg tilslutter mig gerne min hollandske kollega, der nu underviser i Chicago, Adriaan Peperzak, der en dag sagde til mig: Paul Ricœur er verdens bedste lærer. For du er altid opsat på at din tilhører eller din læser forstår de væsentlige ideer, dine forelæsninger er altid klart struktureret, og du forstår altid at give os nye vigtige perspektiver på det emne, der er til debat.

Jeg skal ikke her forsøge at sammenfatte hele dit filosofiske værk, men vil blot sige nogle ord, der kan karakterisere alt det du har udviklet og skrevet siden dine første arbejder.

Jeg tror man kan sige, at du altid er gået imod alle slags reduktioner af den menneskelige virkelighed, hvad enten der er tale om at reducere menneskelivet til ren biologi, eller man har villet reducere sproget til et rent strukturelt system, fortolkningen til simpel iagttagelse, metaforen til en blot og bar udsmykning af talen, læsningen af fortællingen til et ren narrativt skelet, dialogen til en udveksling af monologer, hukommelsen til spor i hjernen, individet til en selvbestemmelse uden den andens bestemmelse, det gode liv, etikken til normer og moralregler, retfærdigheden til en beregnet procedure, gaven til markedsøkonomi etc.

Du har været utrættelig i din anstrengelse for at åbne sprækker i de lukkede systemer, vise at vores verden ikke er plat, at den har flere meningsniveauer, at menneskelig mening altid triumferer over de forfladigende reduktioner.

Dette er skønheden ved din filosofi, ved din idé om det menneskelige. Men du har ikke blot villet skabe noget smukt. Din tænkning er også resultatet af en praktisk fornuft, som vil det gode.

Man kan udtrykke dette på græsk og sige, at din filosofi er *kalokáathos*, *kalos*, skøn, *kai*, og, *agathos*, god. Er skønhed der er godhed.

Men det er ikke en naiv godhed du taler om. Hvis der er naivitet, er det en naivitet af anden grad, en testet naivitet. Du har ikke villet sige andet end sandheden, sandheden om værens mange former, som Aristoteles ville udtrykke det.

Til syvende og sidst har du som Platon tænkt alt under retfærdighedens synsvinkel. Retfærdigheden, dvs. det velovervejede i vore domme og vurderinger, og retfærdigheden, dvs. rimeligheden i det samfundsideal, som du appellerer til os om at virkeliggøre på trods af alle de sociale konflikter og alle de uretfærdige krige, der skyldes menneskenes tørst efter magt.

Din filosofi er således ikke kun *kalokáathos*, men også *aletès*, sand med fokus på *ho dikaios*, det retfærdige.

Vær således velkommen mellem dine danske venner. Til denne festforelæsning. Vi takker dig fordi du har villet tage ordet i dag, og dermed giver jeg dig ordet.

p.k.